Náučný chodník Gemerská Poloma

Kraj:	Košický
Okresy:	Rožňava
Geomorfologické jednotky:	Revúcka vrchovina a Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Gemerská Poloma, obecný úrad
Východisko:	Gemerská Poloma, obecný úrad
Trasa:	Gemerská Poloma – dolinou Súľovského potoka – pomník Slovenského národného povstania Kurtáková
Dĺžka, prevýšenie:	3,8 km, prevýšenie 65 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: ?

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Gemerská Poloma, Nám. SNP 211, 049 22 Gemerská Poloma; OZ Flamengo plus, Jarková 318, 049 22 Gemerská Poloma

Poznámky: (1) Náučný chodník nie je v teréne značený. (2) Medzi zastávkami 4 a 5 je prameň.

Upozornenie: Trasa v celej dĺžke vedie po štátnej ceste č. 533.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je využiteľný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere. Vedie po štátnej ceste a preto je nutná zvýšená opatrnosť.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Gemerská Poloma. Obec na severovýchodnom okraji Revúckej vrchoviny pod Volovskými vrchmi pri ústí Súľovského potoka do Slanej na odbočke štátnej cesty č. 533 vedúcej cez sedlo Súľová do Spišskej Novej Vsi z hlavnej cesty spájajúcej Rožňavu cez Dobšinú s Popradom či Breznom. Sedlo Súľová (910 m n. m.) na hlavnom chrbáte Volovských vrchov je jedným z mála cestných priechodov medzi Horným Gemerom a Spišom, ktoré je zjazdné aj v zimnom období. Obec vznikla spojením dvoch samostatných obcí Malá Poloma a Veľká Poloma, na ktoré sa koncom 14. storočia rozdelila pôvodná Poloma. Obidve obce patrili plešiveckým Bebekovcom, od konca 16. storočia patrili panstvu Krásna Hôrka. Obyvateľstvo sa živilo pálením drevného uhlia, zhotovovaním šindľov, obchodovaním, pastierstvom, drevorubačstvom a povozníctvom, keďže tadiaľto viedla historická cesta spájajúca poľské soľné bane s Uhorskom a Európou. V roku 1557 obec obsadili Turci, ktorí sem vpadli cez kopec Turecká. V evanjelickej fare sa narodil Peter Kellner-Hostinský (1823 – 1873), slovenský spisovateľ, novinár, historik, filozof a redaktor Slovenských národných novín. Pamiatkami sú: zvonica, oba kostoly (katolícky i evanjelický a. v. aj s farou), prícestný hostinec a pomník Slovenského národného povstania. Koncom 20. storočia bolo v závere Dlhej doliny severne od obce objavené významné ložisko mastenca (viac v samostatnom hesle).

Bývalý prícestný hostinec s voziarňou nad Gemerskou Polomou. Chátrajúci objekt v doline Súľovského potoka pri ceste z Gemerskej Polomy smerom do sedla Súľová asi 1,6 km severne od centra obce. Pochádza pravdepodobne z druhej polovice 18. storočia z obdobia furmaniek pre zásobovanie Spiša plodinami z Dolnej zeme a vozenie soli z Poľska do Uhorska. V zájazdných hostincoch furmani a kone oddychovali, prespávali, dostávali stravu a opateru. Objekt bol i sídlom lesnej správy Andrássyovcov.

Pomník Slovenského národného povstania Kurtáková. Pomník severne od obce Gemerská Poloma pri štátnej ceste č. 533 asi 3,5 km smerom do sedla Súľová z roku 1960 od akad. sochára Vojtecha Löfflera. Je venovaný tragicky zahynulým vojakom 2. čsl. paradesantnej brigády pri leteckej havárii v noci 16. 10. 1944 počas ich prepravy na pomoc Povstaniu. Nedávno bol pomník doplnený betónovými pásmi s osemnástimi pamätnými tabuľami s menami zosnulých vojakov.

Mastencové ložisko Gemerská Poloma-Dlhá dolina. Jedinečné ložisko významného minerálu vysokej kvality v šošovkovitom telese magnezitu vo Volovských vrchoch asi 8 km vzdušnou čiarou na sever od obce Gemerská Poloma v oblasti hlavného chrbta medzi Volovcom a Čertovou hoľou, resp.

zdrojníc Dlhého potoka a Henclovej. Bolo objavené v roku 1988 v horninách staršieho paleozoika medzi súvrstvím laminovaných fylitov a podložných granitov v hĺbke niekoľko 100 m. Svojou veľkosťou sa vyrovná najväčším svetovým mastencovým ložiskám. Ťažba sa začala pripravovať v roku 2000 v doline Bindíkovského potoka, ľavého prítoku Súľovského potoka, a prebieha štôlňou Elisabeth. V čase plnej exploatácie by sa mohlo toto ložisko stať najvýznamnejším v Európe. V prevažne magnezitovom telese mastenec v sprevádzajú okrem magnezitu aj dolomitický magnezit, žilný kremeň, chloritické bridlice a grafit. Využitie mastenca je veľmi široké – používa sa ako plnidlo v gumárenskom, keramickom, papierenskom, chemickom, farmaceutickom a kozmetickom priemysle.

Revúcka vrchovina. Pohorie na juhu stredného Slovenska s veľmi členitým pôdorysom i reliéfom ležiace medzi Tuhárom, Poltárom, Rožňavou, Dobšinou, Revúcou, Hnúšťou a Málincom, na severozápade nadväzujúce na Stolické vrchy a krátko i Veporské vrchy a Ostrôžky, na juhovýchode susediace s Juhoslovenskou kotlinou (resp. jej podcelkami Lučenská kotlina a Rimavská kotlina) a Slovenským krasom a na severovýchode s Volovskými vrchmi. Má veľmi pestrý reliéf, čo súvisí s jej tektonickým vývojom a veľmi zložitou geologickou stavbou. Tú predovšetkým na severe tvoria kryštalické horniny, najviac paleozoické ruly, granitoidy a paleovulkanity. V strednej časti sú zastúpené rôzne triasové sedimentárne horniny. V južnej časti sa na neogénnych andezitových tufoch a konglomerátoch vyvinul rozsiahly plochý reliéf (Pokoradzská tabuľa, Blžská tabuľa) s mohutnými kryhovými zosuvmi na jeho okraji na styku s Rimavskou kotlinou. V relatívne menej odolných horninách (napr. neogénnych morských sedimentoch) sú vymodelované brázdy až kotlinky (napr. Lovinobanská brázda, Málinská brázda, Rimavské podolie, Železnícka brázda). Hojný je výskyt nerastných surovín (magnezit, železné rudy, mramor, mastenec a i.) s bohatou ťažobnou históriou (napr. Tuhár, Lovinobaňa, Cinobaňa, Rákoš, Železník, Jelšava, Lubeník, Nižná Slaná, Vyšná Slaná, Dobšiná). Väčšie nadmorské výšky dosahuje v severovýchodnej časti (Železník 814 m, Magura 883 m, Bučina 858 m a Turecká 953 m na severozápad od Rožňavy). Vrchovinou priečne preteká mnoho vodných tokov – Krivánsky potok, Ipeľ, Poltarica, Rimava, Turiec, Muráň, Štítnik a Slaná –, ktorých doliny využívajú dopravné komunikácie. Pôvodne pomerne silno odlesnené územie (lúky a pasienky pri početných neveľkých sídlach aj rozptýleného charakteru) postupne čiastočne zarastá. Prevažne dubové, dubovo-hrabové a bukové lesy majú hospodársky charakter.

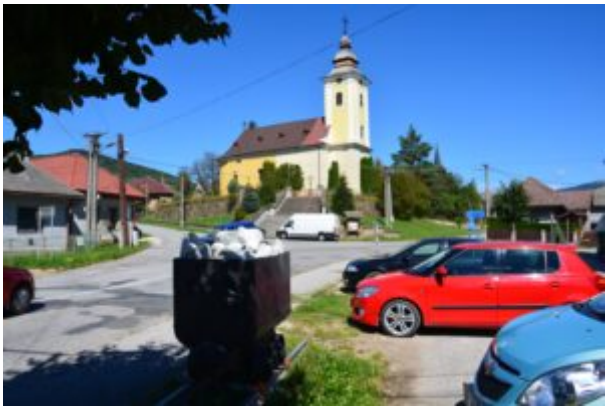
Volovské vrchy. Rozľahlé, až 70 km dlhé a vyše 30 km široké pohorie východo-západného smeru na juhu východného Slovenska zhruba medzi Dobšinou, Rožňavou, Medzevom, Košicami, Margecanmi, Krompachmi, Spišskou Novou Vsou a Dedinkami. Susedí na juhu s Revúckou vrchovinou, Rožňavskou kotlinou, Slovenským krasom a Košickou kotlinou, na severe s Čiernou horou, Hornádskou kotlinou a Slovenským rajom (podcelkom Spišsko-gemerského krasu) a na západe krátko so Stolickými vrchmi. Má komplikovanú vrásovo-zlomovú štruktúru i geologickú stavbu, v ktorej prevládajú paleozoické slabo premenené horniny (fylity, paleovulkanity) s výskytom železných a polymetalických rúd, sadrovca, magnezitu. Pri severnom a východnom okraji sa vyskytujú mezozoické vápence a dolomity (Galmus a oblasť okolo Folkmarskej skaly a Červenej skaly). Pomerne na veľkej ploche presahuje nadmorská výška 1 000 m, najvyšším je vrch Skalisko (1 293 m n. m.) v masíve Volovca v juhozápadnej časti pohoria severne nad Čučmou. Prevláda hornatinový, hladko modelovaný reliéf, len okolo Hnilca a Belej sa vytvorili širšie doliny až brázdy s miernejšie rezaným (podvrchovinným) reliéfom (Hnilecké podolie, Hámorská brázda). Zhruba rovnobežne so severnou hranicou pohorie naprieč – medzi Dedinkami a Margecanmi – preteká Hnilec hlbokou členitou dolinou, pozdĺž severnej hranice pohoria tečie Hornád, vo vnútri pohoria pramení napr. Bodva. Prevažne zalesnené pohorie s neveľkými pôvodne baníckymi sídlami križuje viacero cestných komunikácií vysoko ležiacimi sedlami (Dobšinský kopec, Grajnár, Súľová, Úhornianske sedlo, Štóske sedlo) a prechádza ním (dolinou Hnilca) železničná trať Červená Skala – Margecany.

Názvy informačných panelov

1. Obec Gemerská Poloma
2. Katolícky kostol svätého Jozefa
3. Evanjelický kostol a evanjelická fara
4. Huta – prícestný zájazdový hostinec
5. Pomník Slovenského národného povstania

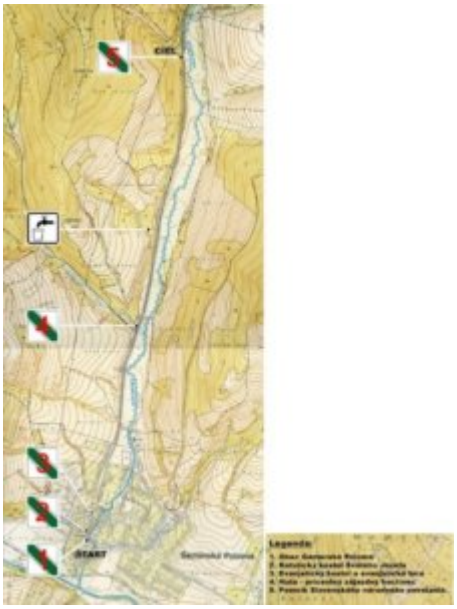

Pomník Slovenského národného povstania

euroTalc
ŠTÔLŇA ELISABETH
MASTENEC

CÍL
START

